

небажаного втручання у сферу індивідуальної свободи.

Сучасні західні політологи класифікують демократію по-різному. Зокрема вирізняють західну і східну, президентську, парламентську (інколи напівпрезидентську, напівпарламентську), пряму, напівпрямую і представницьку, ідентитарну і конкурентну, повну і обмежену тощо. Ці моделі різняться тим, що в основі мають різні критерії до розуміння сутності демократії.

Моделі демократичного устрою кожної держави, на думку російського дослідника М.О. Баранова, своєрідні, тому що демократія не зводиться до певного єдино можливого, уніфікованого набору інститутів і правил. А тому можна говорити про конкретну форму демократії у конкретній державі, яка залежить від соціально-економічних умов, від традиційного ладу держави, від політичної культури, від сприйняття влади у суспільстві. З цією теорією можна погодитися, але не варто нехтувати першоосновами демократичного ладу.

Якщо зміни, пов'язані з формуванням інформаційного суспільства, сприяють становленню демократії, то зростаюча економічна, соціальна і культурна диференціація становить нові перешкоди для демократичних режимів. Найбільшим випробуванням піддаються демократії, які ще не остаточно визначились з пріоритетами подальшого розвитку, де не достатньо закріпилися демократичні цінності, а також світові процеси глобалізації, які виявили найбільші протиріччя між різними підходами щодо політичного устрою залежно від пріоритету цінностей. Такі протиріччя отримують форму запеклої боротьби ідеологій. Кожна з моделей і теорій демократії має право на існування. Важливо лише слідувати основоположним, фундаментальним принципам демократичного устрою держави, відстояти і визнати найважливішими ознаками таких держав.

**Погребняк І.Є.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
здобувач кафедри конституційного права України**

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ УРЯДУВАННЯ

Проголошення Україною європейського вектору розвитку як основного зовнішньополітичного пріоритету обумовлює актуальність проблем, пов'язаних із створенням ефективної системи державного управління, а також діяльністю місцевого самоврядування.

У зв'язку з цим перед вітчизняною наукою постає важливе завдання, спрямоване на вироблення загальної концепції

врядування, що передбачає, зокрема, створення належного категорійно-понятійного апарату. Виконання цього завдання ускладнюється тим, що урядування як теоретична конструкція ще знаходиться в процесі формування навіть у західній науці; крім того, слід ураховувати, що фахівці дають різне його визначення залежно від їх ідеологічних переконань і мети дослідження.

Термін "урядування" є перекладом англійського терміна "governance", який у свою чергу бере свій початок із Середніх віків (XII-XV ст.) і походить від *governaunce*. Так, у літературі можна знайти посилання на його вживання у Франції у XIII ст. На той час термін "урядування" використовувався як: прояв найбільш значущої форми влади над спільнотою; синонім форми правління чи конституції, що розглядалася як рамки або прояв сили і влади серед членів громади, вільний уряд, монархічна держава або уряд республіки; індивід або група індивідів, що мають владу або певну її частину.

Наукові школи почали диференціювати поняття уряд і урядування в 70-х р. XX ст. Файнер у своїй класичній роботі "Comparative Government" визначає урядування як діяльність або процес управління. Шрайнер визначав урядування як довготривалий вплив взаємодії між технологічними, соціальними змінами та адміністративними заходами.

У цей період термін "урядування" набуває значної актуальності і нових конотацій, зрушивши парадигму в літературі з публічного управління. Нагадаємо, що традиційна модель ієрархічного управління, що базується на наказах, була замінена моделлю управління за допомогою мережі партнерів, що перебувають як всередині, так за межами влади. Мережі відсилають до співпраці незалежних акторів, що задіяні у сфері надання послуг. Таке управління ґрунтується на досягненні результатів за допомогою ринкових інструментів, таких як посередництво і медіація, на відміну від класичного контролю та підпорядкування. Цю нову тенденцію, коли приватний сектор і громадянське суспільство стали партнерами, а також конкурентами влади, Осборн і Геблер описали як "трьохсторонню владу". Цей процес відомий як "спустошення держави". У цьому контексті урядування фіксує зміну форми і ролі держави в промислово розвинених країнах.

У новому значенні урядування стосується не структур, а практики. У контексті моделей "доброго", "нового" врядування та ін. ця концепція робить акцент на взаємовідносинах, процесах, формальних і неформальних мережах, на способах розв'язання проблем, намагається знайти поліцентричні та мінімально ієрархізовані форми ефективного, але водночас гнучкого

регулювання суспільних процесів із залученням приватного та громадянського секторів суспільства. Певною мірою, вона кидає виклик політичній (державній) владі як єдиному центру прийняття рішень, стверджуючи можливість (особливо у глобальному вимірі) "урядування без уряду".

Близькими до цього є визначення урядування як самоорганізованої внутрішньорганізаційної мережі, що характеризуються взаємозалежністю, обміном ресурсів, правилами гри, і значною автономією від держави. Немає жодного центру, але існують декілька центрів, не існує суверенної влади, тому що мережі мають значну автономію.

У 90-х роках ХХ ст. концепція урядування починає активно використовуватися міжнародними організаціями. Так, 1992 р. Світовий банк визначив урядування як "спосіб, в який влада здійснює управління економічними і соціальними ресурсами країни для її розвитку". Автори Governance Matters (щорічної публікації Світового банку (2010)) визначають урядування як традиції та інститути, за допомогою яких здійснюється влада в країні. Це включає в себе: а) процес, за допомогою якого влади обираються, контролюються і змінюються; б) здатність влади ефективно формулювати та реалізовувати політики; в) повагу громадян і держави до інститутів, що регулюють економічні та соціальні взаємодії між ними.

В українській мові урядувати – значить "чинити уряд", тобто впорядковувати, організовувати, досягати певних цілей. Слово "урядування" в радянський період було витіснене з української мови словом правління, аналогом російського "правления". У вітчизняних енциклопедичних джерелах урядування у загальному значенні зазвичай розуміють як функцію високоорганізованих систем (соціологічних, біологічних, технічних), що забезпечує їхню структурну цілісність, підтримання заданого режиму діяльності, реалізацію програми досягнення мети.

Слід погодитись із А.Ф. Колодій, якщо завдання управління покладено в основному на уряд (виконавчу владу), то урядування залишається справою усіх гілок влади, кожна з яких має свої повноваження і несе свою частку відповідальності за наведення ладу в суспільстві, його впорядкування, оптимальне функціонування і розвиток у бажаному напрямі, а також – відповідно до нових підходів – на інших важливих сегментах суспільства (бізнесі, громадянському суспільстві). Урядування здійснюється на різних рівнях суспільної системи шляхом визначення напряму розвитку, прийняття і впровадження загальнозначущих для даного рівня рішень, які на загальнонаціональному рівні завжди мають політичний характер.

При традиційному підході поняття врядування зазвичай замінялось поняттям правління. Сьогодні вони також можуть для певних ситуацій розглядатися як рівнозначні. Водночас між ними існує й різниця: якщо в понятті правління присутній акцент на владне панування та ієрархію, то урядування містить конотацію горизонтальної взаємодії, співпраці та скеровування, які є важливими в умовах сучасного реформування публічної влади.

Репетун К.В.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
здобувач кафедри адміністративного права

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО ЯК ГАРАНТІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Зміцнення законності в діяльності судових та правоохоронних органів сприяє підвищенню ефективності та якості їх роботи.

Законність в діяльності правоохоронних органів полягає у дотриманні вимог закону їх представниками з тим, щоб на належному рівні реалізувати функції щодо охорони громадського порядку, громадської безпеки та боротьби із злочинністю.

Зауважимо, що результатом функціонування правоохоронних органів є створення умов, за яких підвладні особи самостійно або після застосування суб'єктами влади певних заходів додержуються загальнообов'язкових правил. У зв'язку з цим до форм реалізації законності в діяльності даних органів можна віднести не тільки здійснення їх посадовцями повноважень згідно із законом, дотриманням ними службової дисципліни, а і виконання фізичними та юридичними особами нормативних приписів, спрямованих на охорону громадського порядку, громадської безпеки та боротьбу зі злочинністю.

Діяльність судових органів націлено на захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, а також прав та інтересів осіб юридичних. Такий захист реалізується через відправлення даними органами правосуддя. Отже, законність в їх роботі виявляється, насамперед, через дотримання ними процесуальних правил, відповідно до яких здійснюється судочинство.

Важливо, що однією з гарантій законності в діяльності правоохоронних органів є можливість оспорювати правомірність їх рішень, дій чи бездіяльності в суді. Таким чином, забезпечення режиму законності в системі правоохоронних органів напряму залежить від неухильного дотримання представниками судової влади положень відповідних процесуальних актів.